

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
Rotel 060206

DOM
2013-01-28
Stockholm

Mål nr
M 5765-12

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Växjö tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2012-06-01 i mål nr M 1021-12, se bilaga A

KLAGANDE

L-E P

Ombud: Advokaten M N

MOTPART

Länsstyrelsen i Östergötlands län
581 86 Linköping

SAKEN

Ansökan om utdömande av vite

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Mark- och miljööverdomstolen avslår överklagandet.

Dok.Id 1050671

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50	08-561 675 59	måndag – fredag 09:00-15:00
		E-post: svea.avd6@dom.se www.svea.se		

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

L-E P har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen undanröjer mark- och miljödomstolens dom och ogillar länsstyrelsens begäran om utdömande av vite.

Länsstyrelsen har bestritt ändring.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

L-E P har sammanfattningsvis anfört följande. Enligt 2 § andra stycket viteslagen (1985:206) får vite inte föreläggas om adressaten kan antas sakna faktisk eller rättslig möjlighet att följa föreläggandet. Bestämmelsen är tillämplig även när frågan om utdömande av vite prövas.

Han äger fastigheten X i Motala kommun. Däremot äger han varken den aktuella piren eller den mark (vatten) som piren är belägen på. Han har därför varken faktisk eller rättslig möjlighet att följa föreläggandet.

Piren uppfördes av P AB. Företaget stod för såväl arbets- som materialkostnad. Avsikten var att företaget skulle nyttja piren som anläggningsplats för sin representationsbåt. Piren ägdes såväl vid uppförandet som idag av företaget. L-E P upplät visserligen rätt för företaget att ta sig väg till piren över hans fastighet men något ansvar för byggnationen har han inte haft. Hans vinst var att han fick möjlighet att nyttja piren samtidigt som han slapp ansvaret och kostnaden. Han överlät sedermera bolaget och har idag ingen koppling till det. Ansvaret för piren ligger alltså på bolaget eller den som bolaget överlätit piren till. Det är i vart fall inte han som äger piren. Eftersom han inte äger piren har han inte någon möjlighet att efterkomma föreläggandet. Han kan inte riva och förstöra något som annan äger och förfogar över.

I ärendet som mynnade ut i vitesföreläggandet förde han sin egen talan och förstod inte betydelsen av att han inte ägde piren. Då var han även av åsikten att han ägde vattenområdet utanför fastigheten X, vilket lantmäteriet numera påstår är

felaktigt. Enligt lantmäteriet går hans fastighetsgräns i strandkanten och vattenområdet tillhör samfälligheten Y.

Samfälligheten Y är delägarförvaltdad och föreningsbildning har aldrig skett. Detta innebär att absolut enighet krävs för att beslut om förvaltningsåtgärd ska kunna fattas. Delägarna är inte överens om hur ärendet ska hanteras. Det har i samfälligheten aldrig fattats något beslut om att piren ska eller får tas bort och om frågan aktualiseras motsätter han sig naturligtvis att piren ska eller får tas bort. Det saknas enhällighet bland delägarna om hur piren ska hanteras och då det saknar betydelse vem i samfälligheten som motsätter sig åtgärden har han inte rådighet att utföra förelagda åtgärder. Samfällighetföreningens åsikt i den delen saknar relevans i ärendet. Vad gäller behovet av rådighet hänvisas till Mark- och miljööverdomstolens dom i mål nr M 1217-12 från den 30 oktober 2012. Detta innebär att han inte har markägarens tillstånd att utföra arbete i vattenområdet och saknar den rådighet som behövs för att utföra förelagda åtgärder.

Av 26 kap. 12 och 13 §§ miljöbalken får indirekt uttolkas att ett föreläggande ska riktas mot ägare eller nyttjanderättshavare av det aktuella mark- eller vattenområdet. Han har varken nyttjanderätt till, eller rådighet över vattenområdet. Han är således även av denna anledning förhindrad att efterkomma föreläggandet.

Vad gäller Y kan tilläggas följande. I Växjö tingsrätts, miljödomstolen, mål nr M 2982-05 var Y Samfällighetsförening part. Föreningen uppträdde som om den förvaltade samfälligheten och därigenom även vattenområdet utanför L-E P:s fastighet. Detta är felaktigt och föreningen borde över huvud taget aldrig ha varit part i målet. Samfällighetsföreningen förvaltar A som bildades 1985. Föreningen har som ändamål att förvalta ”vattenförsörjningsanläggning, tillfartsväg med vändplats, vågbrytare, badbrygga, grönområde med byggnad innehållande gäststuga samt pump- och hydroforanläggning”. Anläggningarna är belägna på Y och A har rätt att bibehålla anläggningarna på platsen genom ett officialservitut. Samfällighetsföreningen har däremot inget att göra med Y som äger marken och vattenområdet.

Vad gäller tillkomsten av nu aktuellt föreläggande skedde en anmälan om utfyllnader m.m. i januari 2003, men länsstyrelsen avskrev ärendet utan åtgärd. Beslutet överklagades av L H, G J och Y Samfällighetsförening. Föreningen uppträdde som ägare av vattenområdet. Miljödomstolen upphävde länsstyrelsens beslut och återförvisade ärendet, varpå länsstyrelsen beslutade om aktuellt vitesföreläggande. Länsstyrelsen som tillsynsmyndighet har naturligtvis rätt att ta upp ett ärende som handlar om vattenverksamhet, men länsstyrelsens initiala bedömning var att det inte fanns anledning att vidta någon åtgärd. Ärendet borde således ha stannat där. L H och G J har varken strandtomt eller utsikt över piren och kan omöjligt ha klagorätt enligt 16 kap. 12 § miljöbalken. L H, G J och Y samfällighetsförenings överklaganden borde ha avvisats i den del ärendet rörde piren och länsstyrelsens ursprungliga beslut skulle då ha stått sig. Att utgången i det förra ärendet berodde på ett grovt rättegångsfel måste vägas in i nu aktuell bedömning.

Länsstyrelsen i Östergötland har sammanfattningsvis anfört följande. Av lantmäteriets fastighetskartor framgår att piren är uppförd på Y i anslutning till X. Aktuell pir omfattas inte av gemensamhetsanläggningen med beteckning A, och är heller inte uppförd för samfällighetens behov.

L-E P är inte förhindrad att efterkomma föreläggandet. Borttagandet av piren sker lämpligast från hans fastighet X och förhållandet att han uppfört piren i det till fastigheten gränsande vattenområdet bör inte medföra att han saknar rättslig möjlighet att ta bort hela eller delar av den.

I överklagandet hänvisas till att bolaget P AB är ägare av piren. Inte i något av de ärenden som tidigare prövats har L-E P gjort gällande att piren skulle ha uppförts eller ägs av detta bolag. Av bolagsregistret framgår att det fanns ett bolag med det namnet med organisationsnummer XXXX-XXXX vari L-E P var styrelseledamot, men att bolaget avförts på egen begäran.

Av fastighetsregistret framgår att L-E P varit lagfaren ägare till X sedan den 29 december 1982. Länsstyrelsen bedömer att piren uppförts och innehas av L-E P för privat bruk oaktat var materialet till den har kommit ifrån. L-E P är således rätt adressat för det föreläggande med vite som nu är föremål för prövning avseende utdömande.

Övriga i samfälligheten ingående fastigheters ägare motsätter sig inte att föreläggandet följs. L-E P har därför faktisk och rättslig möjlighet att ta bort piren. Till stöd för denna uppfattning åberopas handlingar som visar delägarnas inställningar. Det förhållandet att L-E P själv motsätter sig ett borttagande bör inte utgöra skäl för att inte fullfölja ett meddelat föreläggande.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Frågan om föreläggandet är lagligen grundat

L-E P har i Mark- och miljööverdomstolen anfört att länsstyrelsen ursprungligen beslutade att inte vidta några åtgärder med anledning av anmälan om utfyllnader m.m. och att vitesföreläggandet tillkom sedan miljödomstolen återförvisat ärendet till länsstyrelsen efter överklagande av icke klagoberättigade parter vars talan rätteligen skulle ha avvisats. Mark- och miljööverdomstolen konstaterar dels att vitesföreläggandet omfattar verksamhet i vatten och en anläggning som var tillståndspliktig, dels att något tillstånd inte finns. Fog för vitesföreläggandet i sin nuvarande lydelse föreligger därmed och vad L-E P anfört i denna del föranleder inte någon annan bedömning.

Frågan om vitesföreläggandet kan riktas mot L-E P

26 kap. 9 § miljöbalken ger tillsynsmyndigheten möjlighet att meddela de förelägganden och förbud som behövs för att balken ska efterlevas. Enligt 2 § andra stycket lagen (1985:206) om viten får vite inte föreläggas om adressaten kan antas sakna faktisk eller rättslig möjlighet att följa föreläggandet.

Mark- och miljööverdomstolen konstaterar att Växjö tingsrätt, miljödomstolen, i dom 2006-04-28, mål nr M 2982-05, har ansett det vara klarlagt att L-E P har vidtagit de icke tillståndsgivna åtgärderna.

L-E P har först nu, i Mark- och miljööverdomstolen, gjort gällande att han är fel adressat för vitesföreläggandet eftersom det är P AB, inte han själv, som har uppfört piren och att bolaget fortfarande äger den. L-E P har vidare gjort gällande att aktuellt område tillhör samfälligheten Y och att han saknar rättslig möjlighet att efterkomma föreläggandet eftersom enighet gällande frågan om pirens borttagande inte föreligger bland delägarna.

L-E P har inte någon gång tidigare i ärendet, vare sig i processen gällande föreläggandet eller gällande utdömandet av vitet, anfört att någon annan än han själv uppfört och äger piren. Tvärtom visar tidigare prövning och argumentation att L-E P medgivit att han vidtagit de otillåtna åtgärderna och äger de delar av piren som nu är föremål för vitesföreläggandet. Då L-E P dessutom inte i målet lagt fram några belegg för sitt påstående finner Mark- och miljööverdomstolen att invändningen kan lämnas utan avseende.

Det är i målet utrett att aktuellt område tillhör samfälligheten Y och att L-E P:s fastighet är en av åtta delägarfastigheter som har del i samfälligheten. Det har inte framkommit att någon annan ägare än L-E P motsätter sig föreläggandet, tvärtom har övriga ägare närmast uttryckt önskemål om att piren ska tas bort. L-E P:s inställning saknar betydelse i denna del och några hinder i övrigt för L-E P att efterkomma föreläggandet har inte framkommit.

Mark- och miljööverdomstolen bedömer sammanfattningsvis att L-E P har både faktisk och rättslig möjlighet att efterkomma föreläggandet och att han därmed kan anses vara rätt adressat för vitesföreläggandet. Vid angivna förhållanden ska L-E P:s överklagande avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B

Överklagande senast 2013-02-18

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Henrik Löv, Henrik Runeson, referent, och Håkan Åberg samt f.d. miljørådet Sven Bengtsson. Domen är enhällig.

Föredraganden har varit Linn Glopestad.

VÄXJÖ TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2012-06-01
meddelad i
Växjö

Mål nr M 1021-12

SÖKANDE

Länsstyrelsen i Östergötlands län
581 86 Linköping

MOTPART

L-E P

SAKEN

Utdömande av vite

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen ålägger L-E P att utge förelagt vite om
tiotusen (10 000) kronor.

Dok.Id 213280

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 81 351 03 Växjö	Kungsgatan 8	0470-560 100 E-post: MMD.vaxjo@dom.se	0470-560 125	måndag – fredag 08:00-12:00 13:00-16:30

BAKGRUND

I januari 2003 inkom en anmälan om att utfyllnader hade gjorts i Vättern vid fastigheten Y till Länsstyrelsen i Östergötland. Länsstyrelsen beslutade den 14 april 2004 att inte vidta några åtgärder med anledning av anmälan.

Länsstyrelsens beslut överklagades till dåvarande miljödomstolen. I dom den 7 september 2004 i mål nr M 3175-04 fann domstolen att vattenföretaget var tillståndspliktigt i sin helhet. Domstolen upphävde därför beslutet och visade målet åter till länsstyrelsen för fortsatt handläggning.

Länsstyrelsen förelade den 24 oktober 2005 L-E P vid vite av 10 000 kr att vidta särskilda åtgärder avseende den aktuella piren och området runt piren senast den 1 september 2006. Han förelades dels att avlägsna den yttre, vinklade, delen av den aktuella piren och dels att ta bort stödelementen öster om piren samt avlägsna det tillförda materialet innanför dessa. Länsstyrelsen motiverade sitt beslut med att det enligt miljödomstolens dom krävdes tillstånd enligt 1983 års vattenlag att utföra en del av de åtgärder som L-E P hade utfört och att han saknade sådant tillstånd. Avseende den yttre delen av piren fick den sin utformning i en om- eller tillbyggnad som påbörjades 1991. Därtill hade L-E P satt upp stödelement i vattnet och fyllt innanför med material från sjöbotten.

L-E P överklagade länsstyrelsens beslut till Miljödomstolen i Växjö.

Miljödomstolen upphävde den 28 april 2006 i mål nr M 2982-05 länsstyrelsens beslut i den del det avsåg föreläggande om att ta bort stödelement öster om piren och avlägsna tillfört material innanför stödelementen. Domstolen specificerade dessutom föreläggandet i den del det avsåg utrivning av del av piren. I fråga om viss i bilaga till domen markerad del av piren ska L-E P, vid vite av 10 000 kr, avlägsna träkonstruktioner och cementrör samt det material som rören är fyllda med senast den 1 september 2006.

L-E P överklagade miljödomstolens dom till Miljööverdomstolen vid Svea hovrätt. Miljööverdomstolen beslutade i mål nr M 4262-06 att inte meddela prövningstillstånd och flyttade fram tiden för fullgörande till den 31 maj 2007.

Länsstyrelsen avslog härefter L-E P:s begäran om omprövning av föreläggandet och beviljade istället vid olika tillfällen anstånd med att ta bort piren.

I beslut den 7 april 2009 avslog länsstyrelsen återigen en begäran om omprövning från L-E P. Länsstyrelsen gav honom dock anstånd med fullgörandet till den 1 juli 2009. Miljödomstolen avslog sedermera L-E P:s överklagande av länsstyrelsens beslut den 18 juni 2009 i mål nr M 1426-09 och flyttade fram tiden för fullgörande till den 1 september 2009. L-E P överklagade även den domen. Miljööverdomstolen beslutade den 3 februari 2010 i mål nr M 5809-09 att inte meddela prövningstillstånd och flyttade fram tiden för fullgörande till den 1 april 2010.

Länsstyrelsen meddelade den 9 mars 2010 anstånd med att fullgöra ålagda åtgärder till den 11 juni 2010 p.g.a. ogynnsamma väderförhållanden. L-E P inkom återigen med en ansökan om anstånd, som länsstyrelsen sedermera avslog den 28 maj 2010. Beslutet delgavs aldrig L-E P, varför länsstyrelsen i beslut den 7 september 2010 meddelade anstånd till två månader efter delgivning. Länsstyrelsens beslut från september 2010 ersatte tidigare beslut från maj samma år. L-E P delgavs beslutet den 26 juni 2011.

Länsstyrelsen konstaterade den 14 november 2011 att L-E P inte har efterkommit föreläggandet. Länsstyrelsen avslog den 15 mars 2012 L-E P:s senaste ansökan om anstånd.

YRKANDEN M.M.

Länsstyrelsen yrkar att L-E P ska förpliktas att betala förelagt vite om 10 000 kr eftersom han inte har vidtagit de åtgärder som har ålagts honom inom rätt

tid. – Länsstyrelsen har kommit in med ett flertal beslut och domar, ett intyg om delgivning samt en kopia av fotodokumentation.

L-E P bestrider länsstyrelsens ansökan om utdömande av vite. Han yrkar i första hand att ansökan ska återremitteras till länsstyrelsen, och i andra hand att vitesföreläggandet ska avskrivas. L-E P anför bl.a. följande. Han är den ende av åtta stugägare som innehar ett köpekontrakt, av vilket framgår att han har köpt ett vattenområde. Ärendet är inte avslutat och vattenfrågan är inte tillrättalagd. Han har inte skrivit på några delgivningshandlingar och är inte någon juridisk person. Kommunallagen ska tillämpas. Antingen ska begångna fel rättas till eller så ska en ny förrättning komma till stånd. Bryggan skadar inte några allmänna eller enskilda intressen och den kräver därmed inte tillstånd för vattenverksamhet. Han har sänt in en rad ansökningar om anstånd till länsstyrelsen. Därtill har han haft omfattande korrespondens med olika lantmäterimyndigheter och Motala kommun. Han har blivit diskriminerad av länsstyrelsen. – L-E P har kommit in med skrivelser och anståndsansökningar till Länsstyrelsen i Östergötland, skrivelse från Länsstyrelsen i Östergötland, protokoll från samfällighetsföreningen Y:s årsmöte den 3 augusti 1991, skrivelse till lantmäteriet, räkning av den 29 mars 1985 från lantmäteriet och intyg.

DOMSKÄL

Mark- och miljödomstolen utövar inte tillsyn över länsstyrelsen eller andra myndigheters handläggning, utan domstolen överprövar överklagade besluts riktighet. Vad L-E P har anfört om länsstyrelsens handläggning av ärendet omfattas därför inte av domstolens prövning i det nu aktuella målet.

Mark- och miljödomstolen kan i detta mål endast pröva länsstyrelsens ansökan om utdömande av förelagt vite och det finns inte några hinder för att pröva ansökan i sak. Mark- och miljödomstolen kan således inte pröva frågan om tillstånd till de utförda åtgärderna kan ges i efterhand. Frågan om vem som äger det aktuella vattenområdet saknar betydelse i detta mål.

Mark- och miljödomstolen har i mål om utdömmande av vite att pröva om det föreläggande som ansökan grundar sig på är lagligen grundat, om föreläggandet har delgivits rätt adressat, om det har vunnit laga kraft samt om det har överträtts. Därtill har domstolen att beakta om ändamålet med vitet har förlorat sin betydelse och om det finns skäl för jämkning av vitet.

Av handlingarna i målet framgår att föreläggandet, i dess nuvarande lydelse som framgår av miljödomstolens dom den 28 april 2006 i mål nr M 2982-05, att riva ut en del av piren så att träkonstruktioner och cementrör samt det material som rören är fyllda med avlägsnas är lagligen grundat. Det har delgivits L-E P och vunnit laga kraft. I denna dom angivna domar och beslut meddelade av mark- och miljödomstolen samt miljööverdomstolen har delgetts L-E P och vunnit laga kraft.

Sista dag för fullgörande av föreläggandet var den 26 augusti 2011. Länsstyrelsen konstaterade den 14 november 2011 att det aktuella föreläggandet inte har följts, vilket framgår av länsstyrelsens fotodokumentation. Det finns därför skäl att döma ut vitet. Vad L-E P har anfört ändrar inte den bedömningen. Ändamålet med vitet har inte förlorat sin betydelse och skäl att jämka yrkat vitesbelopp har inte framkommit. Vitet ska därför dömas ut i enlighet med nämndens yrkande. L-E P ska således åläggas att utge förelagt vite om tiotusen (10 000) kr.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (Dv 426).

Överklagande senast den 22 juni 2012.

Cecilia Giese Hagberg

Bertil Norén

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Cecilia Giese Hagberg, ordförande, och tekniska rådet Bertil Norén. Föredragande har varit beredningsjuristen Danijel Randau.